

Yrsa Nyman

17.3.2022

VN/7259/2022
VN/7259/2022-OM-3

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 7.3.2022 (VN/7259/2022-MMM-1)

Tenojoen kalastussäännön vuotta 2022 koskevat täsmennykset; oikeusministeriön lausunto

Maa- ja metsätalousministeriö on 7.3.2022 pyytänyt lausuntoa pöytäkirjasta, johon on kirjattu neuvottelutulos Suomen ja Norjan välisistä neuvotteluista Tenojoen kalastussäännön täsmennyksistä kalastuskaudelle 2022. Tenon kalastussopimuksen 6 artiklan mukaan Suomen ja Norjan hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset voivat sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä, jos se on tarpeen kalakantojen tilan turvaamiseksi tai heikentymisvaarassa olevien kalakantojen elvyttämiseksi taikka jos kalakantojen tila sen sallii. Sovitut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella ennen huhtikuun alkua vuonna 2022. Ehdotetut muutokset rajoittaisivat voimakkaasti lohenkalastusta Tenojoella kalastuskaudella 2022.

Maa- ja metsätalousministeriö on 11.3.2022 täydentänyt lausuntopyyntöään Tenojoen alueen lohikantojen tilaa koskevalla raportilla sekä korjatulla neuvottelutulosta koskevalla pöytäkirjalla.

Kalastuskaudella 2021 lohenkalastus Tenojoen alueella rajoitettiin kokonaan valtioneuvoston asetuksella. Oikeusministeriö antoi tuolloin asiassa lausunnon 21.4.2021 (VN/9706/2021-OM-12).

Ehdotettujen rajoitusten välttämättömyys

Kalastussääntely kytkeytyy useisiin perusoikeussäännöksiin, erityisesti vastuuta ympäristöstä koskevaan 20 §:ään, alkuperäiskansa saamelaisten osalta oikeutta kieleen ja kulttuuriin koskevaan 17 §:n 3 momenttiin, omaisuuden suojaa koskevaan 15 §:ään sekä yhdenvertaisuutta koskevaan 6 §:ään. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvat mm. vaatimukset lailla säätämisestä, rajoituksen suhteellisuudesta ja hyväksyttävyydestä sekä ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Oikeusministeriö toteaa, että lausunnolla oleva materiaali ei sisällä muistiota, jossa kalastusrajoitusten välttämättömyyttä ja perusoikeuksien rajoituksia olisi arvioitu. Tämän vuoksi ei ole mahdollista arvioida, ovatko ehdotetut rajoitukset välttämättömiä ja tehokkaita sinänsä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon.

Maa- ja metsätalousministeriön toimittaman Tenojoen alueen lohikantojen tilaa koskevan raportin mukaan lohikantojen heikko tila vaatii edelleen toimenpiteitä ja raportissa suositellaan kieltämään kalastus kalastuskaudella 2022 kokonaan tai sallimaan lohenkalastusta hyvin rajatusti.

Lohikantojen suojele edistää ympäristöperusoikeuden (PL 20 §) toteutumista ja mahdollistaa muun muassa saamelaisten oikeuksien toteutumisen tulevaisuudessa. Esitetyille rajoituksille on näin ollen olemassa hyväksyttävä syy. Kyse on kaikille kuuluvasta vastuusta luonnosta ja sen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

17.3.2022

VN/7259/2022
VN/7259/2022-OM-3

monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä. Kalakantojen elinvoimaisuuden turvaaminen mahdollistaa osaltaan muun muassa saamelaisten kalastusperinteen säilymisen. Kalastus Tenojoen vesistössä on elinehto alueen saamelaisen kalastuskulttuurin säilymiselle ja kehittymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyisivät.

Toisin kuin kalastuskaudella 2021 maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa kalastuskaudelle 2022 vähäisen lohenkalastuksen sallimista. Asiassa on arvioitava, voidaanko lohenkalastuksen voimakasta rajoittamista edelleen pitää välttämättömänä kalakantojen elpymiseksi ja pidemmällä aikavälillä elinvoimaisuuden turvaamiseksi, vai riittäisivätkö lievemmat kalastuksen rajoitukset saavuttamaan samaa tavoitetta. Oikeusministeriöllä ei ole luonnontieteellistä osaamista arvioida, minkälaiset rajoitustoimet ovat välttämättömiä edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.

Vuoden 2021 kalastuskiellon osalta oikeusministeriö totesi, että rajoituksen hyväksyttävyyttä kalastamaan oikeutettujen kannalta arvioitaessa asiassa on otettava huomioon rajoituksen määräaikaisuus ja se, että rajoitus pitkällä tähtäimellä auttaa turvaamaan kaikkien oikeudenhaltijoiden oikeuksia. Nyt ehdotetut rajoitukset pitkälti pidentävät saamelaisten ja kalastusoikeuden haltijoiden oikeuksien rajoituksia.

Neuvottelutulosta koskeva pöytäkirja sisältää seuraavan poikkeuksen kalastussäännön 4 §:stä: ”Kaikkiin ensimmäisessä momentissa mainittuihin kalastuslupaluokkiin voidaan liittää yksi tai useampia lapsilupia. Lapsilupa oikeuttaa siinä nimetyin muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa vakinaisesti asuvan alle 16-vuotiaan kalastamaan yhdellä vavalla tai yhdellä käsisiimalla kerrallaan.” Oikeusministeriö toteaa, että 16-17 vuotiaiden asettamista eri asemaan alle 16-vuotiaisiin nähden ei ole perusteltu. Lähtökohtaisesti kaikkia alaikäisiä tulisi kohdella yhdenvertaisesti (PL 6 §).

Kalastusrajoitusten toimeenpano valtioneuvoston asetuksella

Oikeusministeriö toteaa, että kysymykset kansainvälisten sopimusten voimaansaattamisesta ja asianmukaisesta säädöstasosta (PL 94 §) kuuluvat ulkoministeriölle.

Vuoden 2021 kalastusrajoitukset annettiin kalastuslain 52 §:n 2 momentin ja 55 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla. Kyseisen 52 §:n 2 momentin asetuksenantovaltuus mahdollistaa sanamuodon mukaisesti kalastuksen kieltämisen tai rajoittamisen vesialueella, jossa esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta. Kalastuslain 55 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella on mahdollista rauhoittaa tietty kalalaji tai -kanta.

Kalastusrajoitukset ovat vuodelle 2021 olleet kalastukseen oikeutettujen näkökulmasta merkittäviä, koska ne ovat estäneet lohenkalastuksen kokonaisuudessaan. Ehdotuksesta ilmenee, että vuodelle 2022 välttämättömiksi arvioidut rajoitukset olisivat edelleen merkittäviä, vaikka ne mahdollistaisivat lohenkalastuksen vähäisessä määrin osalle kalastukseen oikeutetuista tahoista. Poissuljettuna ei voida pitää, että lohen kalastusta jouduttaisiin rajoittamaan jatkossakin, vaikka kalakantojen elpyminen edistyisi tavoitellun mukaisesti.

Oikeusministeriö toteaa, että Tenojoen kalastuksen sääntelyjärjestelmä on luonteeltaan erityislainsäädäntöä suhteessa kalastuslakiin. Kalastuslain asetuksenantovaltuuksien säätämisen yhteydessä asetuksenantovaltuuksia ei myöskään arvioidu nimenomaan Tenojoen kalastukseen ja toisaalta saamelaisten oikeuksiin liittyvien erityispiirteiden kannalta.

Kalastuskautta 2022 koskevat kalastusrajoitukset ehdotetaan saatettavaksi voimaan asetuksella. Oikeusministeriö on kalastusrajoituksia koskevissa keskusteluissa MMM:n kanssa tuonut esille sen, että uusissa vuosia 2022 ja 2023 koskevissa kalastusrajoituksissa vaikuttaa Tenojoen kalastukseen liittyvät erityispiirteet huomioiden olevan osittain kyse pituudeltaan ja vaikutuksiltaan merkittävästä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

17.3.2022

VN/7259/2022
VN/7259/2022-OM-3

perusoikeuksien (PL 15 ja 17 §:n 3 mom.) rajoituksesta. Perusoikeuksia on mahdollista rajoittaa vain lailla.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Johanna Suurpää

Neuvotteleva virkamies

Yrsa Nyman

Liitteet

Jakelu MMM Maa- ja metsätalousministeriö

Tiedoksi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

VN/7259/2022-OM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: